

יום ד', ב' בתמוז תש"ס (5 ביולי)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.

אבא קובנר, 1978

בשנת תר"ף (1920-5680) נוסדה היום, **ב' בתמוז**, **הקרן היסוד**, שהיא הזרוע הכספית של ההסתדרות הציונית העולמית. בוועידת היוסדה בלונדון – שהיתה ההתכנסות הראשונה הגדולה לאחר תום מלחה"ע ה-I, קראו לציונים וללא-ציונים כאחד לממן את העליה וההתיישבות בארץ-ישראל.

[ספר המאה]

"מבט-על" (Overview) של מצב הארץ בשנות ה-20:-

שנות ה-20 בארץ-ישראל, ראשיתן בתקוות גדולות, המשכן בעליות ומורדות שידעו הארץ והיישוב היהודי בה, וסופן בהתפרצות ערבית עזה, שלא היתה כדוגמתה עד אז (מאורעות תרפ"ט – 1929).

שנת 1920 סימנה את מיסוד השלטון הבריטי בארץ. באביב, אישרה מועצת מעצמות ההסמכה את מסירת המנדאט על א"י לידי בריטניה (בוועידת סן-רמו). חודשיים לאחר-מכן הסתיים השלטון הצבאי הבריטי, שנהג בארץ מאז שלהי 1917, ואת מקומו תפס שלטון אזרחי בראשותו של נציב עליון.

מבחינת היישוב וההסתדרות הציונית, היה זה סיומו של תהליך שראשיתו בהצהרת בלפור (י"ז בכסלו תרע"ח 1917-). הבריטים, שהבטיחו להקים "בית לאומי" ליהודים, קבלו מנדאט להוציא את התכנית אל הפועל, והציפיות היהודיות-ציוניות הרקיעו שחקים.

הנציב העליון ה-I היה יהודי-אנגלי שכיהן כחבר פרלמנט וכשר בממשלת בריטניה. הוא נודע ביחסו האוהד לשאיפות הציוניות, ולא ייפלא שנתקבל בהתלהבות ע"י היישוב היהודי ובחששות ע"י הערבים. בחמש שנות פעילותו התהפך במידה מסויימת היחס כלפיו: היהודים התאכזבו מהניטרליות שלו, לטעמם, ולהגבלות שהטיל על העליה היהודית. הערבים גילו כי למרות מוצאו ורקעו הציוני, הוא השתדל להבין את הצד שלהם. מחליפו של סמואל, הפילדמרשל פלומר, ניהל את הארץ ביד רמה, והוא היה הנציב היחיד שבתקופת שלטונו שקטה הארץ באופן מוחלט. יורשו, הנציב ה-3, צ'נסלור, שנכנס לתפקידו ב-1928, התגלה כאישיות חיוורת, ותרומתו לא בלטה בשום תחום.

שלושת הנציבים הללו והאדמיניסטרציה הבריטית בכללותה, השקיעו אמצעים ומאמצים בפיתוחה של הארץ, שבעקבות מאות שנות שלטון עות'מאני ופגעי מלחה"ע ה-I היתה במצב ירוד ביותר, לרווחת כל תושביה. בין השאר, סללו הבריטים כבישים, הרחיבו את רשת מסילות הברזל, סייעו בייבוש ביצות, קבעו את ירושלים כבירת ארץ-ישראל והנהיגו מטבע מקומי.

היישוב היהודי היה בתחילת העשור במצב קשה. הוא טרם התאושש מקשיי המלחמה, וכל-כולו 60,000 נפש! העולים שהגיעו לארץ בשנות ה-20 הראשונות ("העליה ה-3") לא עשו זאת בהמוניהם, ובמפקד האוכלוסין הראשון, שהתקיים בסוף שנת 1922, מנתה הקהילה היהודית 83,000 נפש, שהוא 11% מאוכלוסיית "פלשתינה-ארץ ישראל", כפי שכונתה הארץ רשמית. ב-1924 גבר זרם העולים ותוך שנתיים הצטרפו אל היישוב כ-60,000 עולים ("העליה ה-4"). מאמצע 1926, החל להתפתח משבר כלכלי וחברתי חריף, שבא לידי ביטוי בירידה דראסטית בעליה עד כדי עצירתה הכמעט-מוחלטת. זאת תוך כדי התגברות הירידה מהארץ. משבר העליה ה-4 נמשך כ-3 שנים, והשפעתו נמשכה אף לאחר-מכן, בשנות ה-30 הראשונות.

{בלי נדר, ההמשך יבוא}

יום נעים!

יום ד', ב' בתמוז תש"ס (5 ביולי)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.

אבא קובנר, 1978

[ספר המאה]